

**OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI**

Qo'lyozma huquqida

UDK:338.23:334.722.012.61-022.51(575.1)

ABDIKARIMOVA ZUXRA BAXRAMOVNA

**KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI
RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK
MEXANIZMIDAN SAMARALI FOYDALANISH**

08.00.15- Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti

**Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) ilmiy darajasini olish uchun
DISSERTASIYA**

Ilmiy rahbar:

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Salayev San'atbek Komilovich

Toshkent - 2025

MUNDARIJA

KIRISH.....	3
I KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK BOB. MEXANIZMIDAN FOYDALANISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI.....	13
1.1-§ Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda davlat-xususiy sheriklik munosabatlari genezisi va ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati.....	13
1.2-§ Davlat-xususiy sheriklikni amalga oshirishning asosiy shakllari va modellari.....	26
1.3-§ Xorijiy mamlakatlarda KBXTni rivojlantirishda DXSh mexanizmidan foydalanish tajribalari.....	35
Birinchi bob bo'yicha xulosa	49
II KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK BOB. MUNOSABATLARINING ASOSIY MEXANIZMLARI TAHLILI..	
2.1-§ Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda davlat-xususiy sheriklikning huquqiy-institutsional mexanizmlari tahlili.....	51
2.2-§ Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda DXSh munosabatlarining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari tahlili	63
2.3-§ DXSh munosabatlarini mexanizmlarini takomillashtirishni anketa so'rovnomalar asosida baholash.....	77
Ikkinchi bob bo'yicha xulosalar	84
III YANGILANAYOTGAN O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMIDAN SAMARALI BOB. FOYDALANISH YO'NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI.....	
3.1-§ O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda davlat-xususiy sheriklik munosabatlarining asosiy yo'nalishlari	86
3.2-§ Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda davlat-xususiy sheriklik mexanizmini strategik rejalashtirishda SWOT tahlili	96
3.3-§ Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda davlat-xususiy sheriklik mexanizmini baholashning skoring tizimini ishlab chiqish istiqbollari va sheriklik munosabatlarini prognozlash masalalari.....	104
Uchunchi bob bo'yicha xulosa	117
XULOSA.....	119
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.....	122
ILOVALAR.....	134

KIRISH

Dissertatsiya mavzusining dolzarbligi va zaruriyati. Bugungi globallashuv sharoitida dunyo mamlakatlarida innovatsion iqtisodiyot kichik biznes va xususiy tadbirkorlik (KBXT) negizida davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmi asosida shakllanayotganligi bois davlat va xususiy sektor sherikchilik munosabatlarining dolzarbligi oshmoqda. DXSh loyihalari davlatning rivojlanishiga bog‘liq bo‘lib, “G7” ga kiruvchi mamlakatlardan Buyuk Britaniya, Germaniya, Italiya, Kanada va Fransiyada sog‘liqni saqlash va ta‘limda, Avstriya, Belgiya, Ispaniya, Daniya, Finlyandiya, Janubiy Koreya, Singapur kabi rivojlangan davlatlarda esa yo‘llar rekonstruksiya, qurilishi sohasidagi KBXTning DXSh loyihalari (75-80 %) yetakchi o‘rin tutadi. Shuningdek, iqtisodiyoti o‘tish davrida bo‘lgan Bolgariya, Polsha, Ruminiya, Vengriya, Xorvatiya va Latviyada port, temir yo‘l kabi transport infratuzilmasini yaratish sohasidagi DXSh loyihalarining aksariyati KBXT sektori tomonidan amalga oshirilmoqda¹. Bu esa kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda davlat-xususiy sheriklik mexanizmidan samarali foydalanishning dolzarbligini nomoyon etadi.

Jahonda ijtimoiy ahamiyatli yirik loyihalarni amalga oshirishda innovatsiya sohasi va sanoatning keng tarmoqlarida DXSh mexanizmi davlat sektori va KBXT o‘rtasida institutsional va tashkiliy hamkorlikning muqobil shakli sifatida maydonga chiqib, bu boradagi ilmiy tadqiqotlar ko‘lami kengayib bormoqda. KBXTni barqaror rivojlantirishning yangi mexanizmi bo‘lgan DXShni biznes loyihalariga jalb qilish, bunda davlatning o‘zi tomonidan ijtimoiy ahamiyatli loyihalarga KBXTni taklif qilish, KBXT sektorini rivojlantirishda DXShdan foydalanishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini ishlab chiqish, mahalliy, hududiy va makroiqtisodiy darajada DXSh mexanizmining KBXT sohasiga beradigan multiplikativ ta‘sirini

¹Мочальников В. Мировые тенденции развития государственно-частного партнерства. <https://cyberleninka.ru/article/n/mirovye-tendentsii-razvitiya-gosudarstvenno-chastnogo-partnerstva/viewer>

baholash kabi masalalar bu boradagi ilmiy tadqiqotlarning ustuvor yo‘nalishlaridan hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasida ham davlat va biznes sektorining o‘zaro istiqbolli hamkorlik mexanizmlaridan biri bo‘lgan DXShning tashkiliy-huquqiy asoslari takomillashtirishga alohida e‘tibor qaratilmoqda. O‘zbekiston Respublikasining “Davlat xususiy-sheriklik to‘g‘risida”gi Qonuni, “Davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirishning huquqiy va institutsional bazasini yaratish bo‘yicha birinchi navbatdagi chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Qarori, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Maktabgacha ta‘lim sohasida DXShni rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi, “Jismoniy tarbiya va sport sohasida DXShni rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi, “Sog‘liqni saqlash sohasida DXShni rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qarorlarida mazkur mexanizmni yanada rivojlantirish bo‘yicha qator vazifalar belgilab berilgan. Yuqoridagi qaror va boshqa me‘yoriy hujjatlarning har biri muayyan ijtimoiy-iqtisodiy sohada DXSh munosabatlarini tartibga solishga xizmat qiladi. Ushbu vazifalarni samarali amalga oshirishda KBXT sohasidagi DXSh aloqalarida xususiy sherikning xatarini minimallashtirish, loyihalash va kadrlar tayyorlash orqali institusional mexanizmlarni takomillashtirish, KBXT sohasida DXSh munosabatlarining iqtisodiy mexanizmlarini tahlil qilish, loyiha samaradorligini baholashning statik va dinamik ko‘rsatkichlarini ishlab chiqish, DXSh mexanizmi asosida KBXT sohasida amalga oshiriladigan loyihalarni daromadliligi, davlat byudjetiga yukini inobatga olgan holda iqtisodiy qo‘llab-quvvatlash tizimi va mezonlari ishlab chiqish, DXShni rivojlantirish poliindekslari asosida davlat faoliyatini baholashning skoring tizimi hamda ssenariy usuli asosida uzoq muddatli prognoz ko‘rsatkichlari ishlab chiqish muammolari tadqiqiga yo‘naltirilgan ilmiy-tadqiqot ishlari dolzarb ahamiyat kasb etadi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 12-sentyabrdagi PF-158-son “O‘zbekiston-2030” strategiyasi to‘g‘risida”, 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son “2022-2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi farmonlari, 2024-yil 30-avgustdagi PQ-308-son “O‘zbekiston Respublikasida 2024-2030-yillarda davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”, 2018 yil 20-oktyabrdagi PQ-3980-son “Davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirishning huquqiy va institusional bazasini yaratish bo‘yicha birinchi navbatdagi chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarorlari va boshqa me‘yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishda ushbu dissertasiya ishi muayyan darajada xizmat qiladi.

Tadqiqotning respublika fan va texnologiyalari rivojlanishining ustuvor yo‘nalishlariga bog‘liqligi. Dissertasiya ishi respublika fan va texnologiyalari rivojlanishining I. “Demokratik va huquqiy jamiyatni ma‘naviy-ahloqiy va madaniy rivojlantirish, innovatsion iqtisodiyotni shakllantirish” ustuvor yo‘nalishi doirasida bajarilgan.

Muammoning o‘rganilganlik darajasi. KBXT sektorida DXSh munosabatlarining o‘ziga xos xususiyatlarini o‘rganish, aholi turmush darajasi va bandligi oshishida ushbu mexanizmning ahamiyatini aniqlash, DXShni iqtisodiyot tarmoqlariga, xususan, KBXT sohasiga joriy etishning nazariy-uslubiy jihatlari xorijlik olimlardan E.Yeskombe, E.Farkuxarson, D.Xoll, R.Hemming, J.Delmon F.Barrera-Osorio, H.Patrinios, R.Davies, E.Iossa, D.Martimort va boshqalarning tadqiqotlarida o‘rganilgan bo‘lsa², MDH olimlaridan V.A.Kabashkin,

² Yescombe E.R., Farquharson E. Public-Private Partnerships for Infrastructure: Principals of Policy and Finance. 2nd Edition. Butterworth-Heinemann, 2018. ISBN: 978-0-08-100766-2. Why public-private partnerships don’t work. The many advantages of the public alternative. David Hall, Psiru, 2015. Richard Hemming. Public-Private partnership. e IMF Institute and the Joint Africa Institute Tunis, Tunisia, February 28 – March 1, 2006. Jeffrey Delmon. Public-Private Partnership Projects in Infrastructure. Cambridge University Press 978-0-521-15228-0. Felipe Barrera-Osorio. The Impact of Public-Private Partnerships on Private School Performance: Evidence from a Randomized Controlled Trial in Uganda. Economic Development and Cultural Change. 2018. DOI: 10.1086/701229. Patrinios, Harry Anthony. The Role and Impact of Public-Private Partnerships in Education. © 2009 The International Bank for Reconstruction

V.G.Varnavskiy, E.A.Moxortov, A.S.Semchenkov E.A.Dinin, V.V.Maksimov³ larning ilmiy ishlari DXShning dolzarb muammolariga bag‘ishlangan.

Milliy iqtisodiyot sharoitida KBXTni rivojlantirish va unda DXSh munosabatlari mexanizmidan foydalanish, DXShni hududlar, iqtisodiyot tarmoqlariga joriy etishning ayrim nazariy-uslubiy va amaliy masalalari S.G‘ulomov, M.Pardayev, U.G‘ofurov, B.Salimov, Sh.Ergashxo‘jayeva, A.Samadov, Z.Ashurov, N.Murodova, J.Tohirov, S.Salayev, U.Djumaniyazov, N.Shavkatov, Sh.Omonov, G.Utemuratova, V.Yarashova, B.Ollanazarov, Q.Xalmuratov⁴ kabi olimlarning ilmiy ishlarida kengroq yoritilgan. Ammo,

and Development / The World Bank. Peter ED Love, Peter R Davis, Robert Chevis, David J Edwards. Risk/reward compensation model for civil engineering infrastructure alliance projects. Journal of construction engineering and management. 2011/2. Iossa, E., & Martimort, D. (2015). The Simple Microeconomics of Public-Private Partnerships. Journal of Public Economic Theory, 17(1), 4–48. doi: 10.1111/jpet.12114.

³ Кабашкин В.А. Государственно-частное партнерство в регионах Российской Федерации: учебное пособие / Кабашкин В. А. М.: Дело, 2010. В. Варнавский. Государственно-частное партнерство: некоторые вопросы теории и практики. Мировая экономика и международные отношения, 2011, № 9. Е.А.Махортов, А.С.Семченков. Государственно-частное партнерство как форма отношений власти и бизнеса в России. <file:///D:/Downloads/gosudarstvenno-chastnoe-partnerstvo.pdf>. Дынин Е.А. Риски бизнеса в частно-государственном партнерстве / Дынин Е.А. // Общество и экономика. – 2007. В.В.Максимова. Государственно-частное партнерство в транспортной инфраструктуре. Москва.2010. ISBN 978-5-9614-1143-0.

⁴ Гулямов С.С., Догиль Л.Ф., Семенов Д. Предпринимательства и малый бизнес. - Т.: ТГЭУ, 1996. – с.19-83; У.В.Гафуров. Кичик бизнесни давлат томонидан тартибга солишнинг иқтисодий механизмларини такомиллаштириш. Монография. Молия 2016. Б.Т.Салимов. Кичик бизнесда инновацион маҳсулот ишлаб чиқариш кўрсаткичлари таҳлили ва уларни истикболда ривожланиш тенденцияларини прогностлаш. “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” (Economics and Innovative Technologies) ilmiy elektron jurnali №3 2022. Z.Ashurov, M.Toshxo‘djayev, “Infratuzilma iqtisodiyoti”.Toshkent-2015. Косимова М.С, Эргашходжаева Ш.Ж, Самадов А.Н, Кичик бизнес ва тадбиркорлик. Ўқув кулланма. Тошкент.2010. Ж.Р.Тоҳиров. Давлат-хусусий шерикликни ташкил қилиш ва ривожлантиришнинг принциплари ва уларнинг таълим тизимидаги ўзига хос хусусиятлари “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy elektron jurnali. № 4, iyul-avgust, 2021 yil. С.К. Салаев Давлат-хусусий шериклик инновацион ҳамкорлик модели: мазмуни, фаркли жиҳатлар ва асосий белгилар. “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” (Economics and Innovative Technologies) ilmiy elektron jurnali. 2022. У. И. Джуманиязов. Давлат-хусусий шерикчилиги асосида корпоратив бошқарувни ривожлантиришнинг айрим назарий-услубий масалалари //“Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар” илмий электрон журнали. № 3, май-июнь, 2017 йил. 1-12 б. Н.Ш.Шавкатов. Давлат-хусусий шериклик лойиҳалари молиявий ҳолати таҳлили. Иқтисод ва молия. 2020, 4(136). Г.Утемуратова. Таълим хизматлари бозорида давлат хусусий шериклик лойиҳаларини бошқариш ҳолатини таҳлили. Хоразм Маъмун академияси Ахборотномаси, 2022-5-22. В.Ярашова.Государственно-частное партнерство как механизм регулирования транспорта, 2020.Омонов.Ш.Б. Хизмат кўрсатиш соҳасида давлат-хусусий шерикликни ривожлантиришнинг таъшикий-иқтисодий механизмлари. Иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) диссертацияси автореферати Самарқанд-2024. <file:///D:/Downloads/409b9fe4-9d97-4e0c-ae61-9bbc9ff95e19.pdf>;Б.Олланазаров. Давлат-хусусий шерикчилиги механизми асосида туризм соҳасида инвестицион фаолликни ошириш йўналишлари // Хоразм Маъмун академияси ахборотномаси. Хива.2019. - №1. Б.36-41.

respublikamizda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning asosiy “lokomotiv” laridan biri bo‘lgan KBXT sektorida aynan DXSh mexanizmining barqaror iqtisodiy o‘shish sharoitida aholi farovonligini ta‘minlashdagi ahamiyati, DXSh loyihalarini daromadliligi, davlat byudjetiga bo‘ladigan yukiga nisbatan tabaqalashgan qo‘llab-quvvatlash tizimini joriy etish mezonlarini ishlab chiqish, KBXTda DXSh mexanizmini qo‘llash jarayonida xususiy sherikning xatarini minimallashtirish, loyihalash va kadrlar tayyorlash kabi institutsional, iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish, loyiha samaradorligini baholashning statik va dinamik mezonlari, poliindekslari asosida davlat faoliyatini baholashning skoring tizimini ishlab chiqish kabi masalalarning o‘rganilmaganligi tanlangan dissertasiya mavzusining dolzarbligidan dalolat beradi.

Tadqiqotning ish bajarilgan oliy ta‘lim muassasasining ilmiy-tadqiqot rejalari bilan bog‘liqligi. Dissertasiya ishi Urganch davlat universiteti ilmiy-tadqiqot ishlari rejasiga muvofiq ilmiy loyiha doirasida bajarilgan.

Tadqiqotning maqsadi – kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda davlat-xususiy sheriklik mexanizmidan samarali foydalanishni takomillashtirish bo‘yicha ilmiy asoslangan tavsiya hamda takliflar ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqotning vazifalari:

KBXT rivojlanishida DXSh munosabatlarining genezisi va rivojlanish tendentsiyalarini, ijtimoiy-iqtisodiy mohiyatini chuqur tahlil qilish;

KBXTni rivojlanishida DXShni amalga oshirishning asosiy shakllari va modellarini tahlil qilish va tasniflash;

rivojlangan mamlakatlarda KBXTning taraqqiyotida DXSh mexanizmidan foydalanishning ilg‘or tajribalarini o‘rganish;

DXSh huquqiy-institutsional mexanizmlarining KBXT rivojidadagi o‘rnini tahlil qilish va baholash;

KBXTning rivojlanishida DXSh munosabatlarining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini qiyosiy o‘rganish va baholash;

sotsiologik anketa so‘rovnomalari asosida KBXTni rivojlantirishda DXSh munosabatlarining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari holatini baholash;

O‘zbekiston Respublikasi mintaqalari, iqtisodiyoti tarmoqlarida KBXT va DXSh loyihalarining hozirgi holatini baholash va ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish;

KBXT ni rivojlantirishda DXSh mexanizmini takomillashtirishning skoring tizimini va prognoz qiymatlarini ishlab chiqish.

Tadqiqot obyekti sifatida O‘zbekiston iqtisodiyoti tarmoqlarida DXSh munosabatlarini amalga oshirayotgan KBXT subektlari faoliyati tanlangan.

Tadqiqot predmeti sifatida esa KBXT sektorida DXSh munosabatlarini rivojlantirish jarayonidagi ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar hisoblanadi.

Tadqiqot usullari. Dissertasiya ishida abstrakt-mantiqiy fikrlash, qiyosiy, iqtisodiy, statistik, tizimli tahlil, induksiya va deduksiya, ijtimoiy so‘rovnoma, sifatni baholash, SWOT tahlil kabi usullardan foydalanilgan.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi quyidagilardan iborat:

kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasidagi davlat-xususiy sheriklik aloqalarida xususiy sherikning xatarini minimallashtirish va loyihalashda yuridik shaxs maqomiga ega bo‘lgan “Maxsus loyihalashtirish kompaniyasi” faoliyatini yo‘lga qo‘yish orqali institusional mexanizmlarni takomillashtirish taklifi asoslangan;

davlat-xususiy sheriklik mexanizmi asosida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasida amalga oshiriladigan loyihalarning daromadlilik, davlat byudjetiga yukini inobatga olgan holda uch xil (“qizil”, “yashil”, “sariq”) darajali tabaqalashgan loyihalarga ajratuvchi iqtisodiy qo‘llab-quvvatlash tizimi va mezonlarini ishlab chiqish taklifi asoslangan;

O‘zbekiston Respublikasida davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish poliindekslari asosida skoring tizimi orqali davlat-xususiy sheriklik loyihalarida davlatning qo‘llab-quvvatlashi holatini “yetuk” ($x > 3,5$), “rivojlangan” ($2,5 < x < 3,5$), “rivojlanayotgan” ($1,5 < x < 2,5$), “paydo bo‘layotgan” ($x < 1,5$) mezon qiymatlariga guruhlash orqali tabaqalashgan yondashuv taklif etilgan;

DXShni rivojlantirishda sheriklik loyihalari samaradorligini baholashning dinamik va statik ko‘rsatkichlari hamda 2028 yilgacha bo‘lgan davrga prognoz ko‘rsatkichlari ishlab chiqilgan.

Tadqiqotning amaliy natijalari quyidagilardan iborat:

DXSh mexanizmi asosida amalga oshirilayotgan loyihalarni daromadlilik va davlat byudjetiga yukini inobatga olgan holda qizil (yangi infratuzilmani yaratishda xususiy sektor ishtiroki), yashil (mavjud infratuzilmani boshqarish va ekspluatasiya qilish) va sariq loyihalar (mavjud infratuzilmani yangilash, kengaytirish va ta‘mirlash) kabi uch darajali tabaqalashgan guruhlariga ajratgan holda iqtisodiy qo‘llab-quvvatlash tizimi, mezonlari ishlab chiqilgan;

SPV (Special Purpose Vehicle) mexanizmi asosida yuridik shaxs maqomiga ega xususiy sherik bo‘lgan KBXT subyektlarining xatarini minimallashtirish, loyihalashni amalga oshirish orqali mamlakatda DXSh munosabatlarining institutsional mexanizmini takomillashtirish bo‘yicha ilmiy-amaliy tavsiya va takliflar ishlab chiqilgan;

KBXT sohasidagi DXSh munosabatlarining iqtisodiy mexanizmlarini tahlil qilish, loyiha samaradorligini baholashning statik va dinamik ko‘rsatkichlari, rivojlanganlik darajasi poliindekslari asosida davlat sherigi faoliyatini baholashning skoring tizimi taklif qilingan;

KBXT subyektlarining DXSh munosabatlari shaffofligini ta‘minlash maqsadida DXSh mexanizmini amalga oshirish jarayonida qatnashadigan barcha

davlat va nodavlat tashkilotlarining o‘zaro integrasiyani yo‘lga qo‘yuvchi hamda korrupsion holatlarni oldini oluvchi raqamli platforma loyihasi ishlab chiqilgan.

Tadqiqot natijalarining ishonchliligi unda qo‘llanilgan yondashuv, usullarning maqsadga muvofiqligi, ma‘lumotlarning rasmiy manbalar orqali, jumladan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi statistika agentligi ma‘lumotlari va davriy hisobotlardan olinganligi, keltirilgan tahlillar sosiologik so‘rovnomalar, matematik-statistika usullari orqali asoslanganligi, xulosa, taklif va tavsiyalarning amaliyotga joriy etilganligi, olingan natijalarning vakolatli tuzilmalar tomonidan tasdiqlanganligi bilan asoslanadi.

Tadqiqot natijalarining ilmiy va amaliy ahamiyati. Tadqiqot natijalarining ilmiy ahamiyati unda ishlab chiqilgan nazariy-uslubiy xulosa va takliflardan joylarda faoliyat yuritayotgan KBXT sub‘ektlarini rivojlantirishda DXSh aloqalari tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish bo‘yicha tadqiqotlar olib borish hamda tadqiqotning nazariy-uslubiy materiallaridan oliy o‘quv yurtlarida “Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik asoslari”, “Kichik biznes va tadbirkorlik faoliyatini tashkil etish”, “Davlat-xususiy sherikchiligi” kabi fan va maxsus kurslarni o‘qitishda nazariy-uslubiy manba sifatida foydalanish mumkinligi bilan belgilanadi.

Tadqiqot natijalarining amaliy ahamiyati unda ishlab chiqilgan amaliy tavsiyalardan tegishli vazirlik va idoralar amaliy faoliyatida KBXTni rivojlantirishda DXShning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlaridan “O‘zbekiston-2030” Strategiyasida belgilangan 46-maqsadni amalga oshirish yuzasidan chora-tadbirlarni ishlab chiqishda foydalanish mumkinligi bilan izohlanadi.

Tadqiqotning natijalarining joriy etilishi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda davlat-xususiy sheriklik mexanizmidan samarali foydalanishni takomillashtirish bo‘yicha ilmiy tavsiya hamda takliflar asosida:

kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasidagi davlat-xususiy sheriklik aloqalarida xususiy sherikning xatarini minimallashtirish, loyihalash va kadrlar

tayyorlashda yuridik shaxs maqomiga ega bo'lgan "Maxsus loyihalashtirish kompaniyasi" faoliyatini yo'lga qo'yish orqali institusional mexanizmlarni takomillashtirish taklifi O'zbekiston Respublikasi Savdo-sanoat palatasi faoliyatiga joriy etilgan (O'zbekiston Respublikasi Savdo-sanoat Palatasining 2025-yil 27-yanvardagi 06-16-915-son malumotnomasi). Ushbu taklifni amaliyotga qo'llash natijasida DXSh munosabatlarning institusional mexanizmlarini takomillashtirish imkoni yaratilgan;

davlat-xususiy sheriklik mexanizmi asosida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sohasida amalga oshiriladigan loyihalarining daromadliligi, davlat byudjetiga yukini inobatga olgan holda uch xil ("qizil", "yashil", "sariq") darajali tabaqalashgan loyihalarga ajratuvchi iqtisodiy qo'llab-quvvatlash tizimi va mezonlarini ishlab chiqish taklifi O'zbekiston Respublikasi Savdo-sanoat palatasi faoliyatiga joriy etilgan (O'zbekiston Respublikasi Savdo-sanoat Palatasining 2025-yil 27-yanvardagi 06-16-915-son ma'lumotnomasi). Ushbu taklifni amaliyotga qo'llash natijasida DXSh mexanizmi asosida ishlayotgan KBXT subektlarini tabaqalashgan qo'llab-quvvatlash tizimi va mezonlari ishlab chiqilgan va ushbu taklifni amaliyotga qo'llash orqali KBXTda DXSh mexanizmidan foydalanishning samaradorligini yuqoridagi ko'rsatkichlar tizimi orqali baholash imkoni yaratilgan;

O'zbekiston Respublikasida davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish poliindekslari asosida skoring tizimi orqali davlat-xususiy sheriklik loyihalarida davlatning qo'llab-quvvatlashi holatini "yetuk" ($x > 3,5$), "rivojlangan" ($2,5 < x < 3,5$), "rivojlanayotgan" ($1,5 < x < 2,5$), "paydo bo'layotgan" ($x < 1,5$) mezon qiymatlariga guruhlash orqali tabaqalashgan yondashuv taklif etilgan taklifi O'zbekiston Respublikasi Savdo-sanoat palatasi faoliyatiga joriy etilgan (O'zbekiston Respublikasi Savdo-sanoat Palatasining 2025-yil 27-yanvardagi 06-16-915-son ma'lumotnomasi). Ushbu taklifni amaliyotga joriy qilish natijasida davlat-xususiy sheriklik loyihalariga iqtisodiy va moliyaviy yordam ko'rinishlarini ajratilishi

hamda DXSh mexanizmidan foydalanish samaradorligini oshirish imkoni yaratilgan;

DXShni rivojlantirishda sheriklik loyihalari samaradorligini baholashning dinamik va statik ko'rsatkichlari hamda 2028 yilgacha bo'lgan davrga prognoz ko'rsatkichlari O'zbekiston Respublikasi Savdo-sanoat palatasi faoliyatiga joriy etilgan (O'zbekiston Respublikasi Savdo-sanoat Palatasining 2025-yil 27-yanvardagi 06-16-915-son ma'lumotnomasi). Ushbu taklifni amaliyotga joriy qilish natijasida iqtisodiyotda umumiy investisiyalar hajmi 2028-yilga kelib optimistik senariy bo'yicha 520 trln so'mni tashkil etishi yoki keyingi 5 yil mobaynida 2,17 barobarga oshishi, 2028-yilda DXSh loyihalari soni 1546 taga va qiymati 5570 mlrd. so'mga etishi hamda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning umumiy bandlar sonidagi ulushi 84 foizga etishi aniqlangan.

Tadqiqot natijalarining aprobatsiyasi. Mazkur tadqiqot natijalari 6 ta xalqaro va 2 ta respublika ilmiy-amaliy anjumanlarida ma'ruza qilingan va ma'qullangan.

Tadqiqot natijalarining e'lon qilinganligi. Dissertasiya mavzusi bo'yicha jami 17 ta ilmiy ish, jumladan, O'zbekiston Respublikasi OAKning doktorlik dissertasiyalari asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlarda 9 ta maqola, jumladan, 1 tasi xalqaro va 8 tasi respublika ilmiy jurnallarida va 8 ta tezislar chop qilingan.

Dissertasiyaning tuzilishi va hajmi. Dissertasiya tarkibi kirish, uchta bob, xulosa, foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati va ilovalardan tashkil topgan bo'lib, umumiy hajmi 140 betdan iborat.

